

Üniversiteyi Tercih Etme, Akademik İtibar ve Sosyal Etkinlik Arasındaki İlişki: Akdeniz ve Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Lisans Öğrencileri Örneği

The Relationship between University Choice Decision, Academic Reputation and Social Activities: Example of Undergraduate Students of Akdeniz and Eskişehir Osmangazi Universities

Çiğdem Apaydın¹, Munise Seçkin Kapucu²

Öz

Bu çalışmanın amacı Türkiye'deki kamu üniversitelerini seçen öğrencilerin tercih nedenlerini belirlemektir. Buna bağlı olarak kamu üniversitelerini tercih eden öğrencilerin seçimlerini hangi faktörlerin ne derece etkili olduğu sorusuna da yanıt aranmaktadır. Mevcut çalışma kapsamında öğrencilerin üniversiteyi seçme kararlarını etkileyen faktörler modellenmiştir. Araştırma ilişkisel tarama modelinde yürütülmüş, hedef evreni temsil etmek üzere Biglan sınıflandırma tekniği uygulanmıştır. Araştırmaya Akdeniz Üniversitesinden 591, Osmangazi Üniversitesinden 453 olmak üzere toplam 1044 birinci sınıf lisans öğrencisi katılmıştır. Araştırmada araştırmacılar tarafından geliştirilen Üniversite Tercih Etme, Sosyal Etkinlikler ve Akademik İtibar ölçekleri kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 20.0 ve LISREL 8.70 istatistik paket programlarından yararlanılmıştır. Araştırmaya göre; lisans öğrencileri sırasıyla üniversitede eğitim alan öğrencilere, üniversitenin sunmuş olduğu maddi olanaklara, yakın tanıdıklara, eğitimin maliyetine, üniversite hakkında bilgilendirilmeye, iş olanaklarına, lise eğitiminin etkisine ve son olarak coğrafi konuma göre üniversite tercihi yapmaktadır. Geliştirilen modele göre; üniversiteyi tercih etmeyi sosyal etkinlik ve akademik itibar doğrudan etkilemektedir. Sosyal etkinliğe katılım arttıkça akademik itibar algısı da artmaktadır.

Anahtar sözcükler: Üniversite seçimi, sosyal etkinlikler, akademik itibar, lisans öğrencileri, üniversite, Türkiye

Abstract

The purpose of this study was to reveal the factors influencing students' choice of a public university to study. It also aims to reveal the extent to which these factors were influential. The factors influencing students' university choice were modelled. The study was conducted in relational survey model, and Biglan classification scheme was used to represent the target population. The participants of the study are composed of 591 and 453 first-year students from Akdeniz University and Osmangazi University, respectively. University Choice, Social Activities, and Academic Reputation scales developed by the researchers were used to collect data. The data were analyzed using the SPSS 20.0 and LISREL 8.70 statistical software packages. The results of the study reveal that the factors influencing first year students' choice of university are the students who are already studying at the university, financial opportunities offered by the university, acquaintances, the cost of education, being informed about the university, job opportunities, the impact of high school education and geographical position, respectively. According to the model, social activities and academic reputation directly affect university choice. As the participation in social activity increases, the perception of academic reputation also increases.

Keywords: University choice decision, social activities, academic reputation, undergraduate students, university, Turkey

Received: 11.07.2016 / Revision received: 07.10.2016 / Second revision received: 18.04.2017 / Approved: 21.04.2017

¹Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Antalya, cigdemapaydin@akdeniz.edu.tr, ²Yrd. Doç. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir, munisesekin@hotmail.com

Atf için/Please cite as:

Apaydın, Ç. ve Seçkin-Kapucu, M. (2017). Üniversiteyi tercih etme, akademik itibar ve sosyal etkinlik arasındaki ilişki: Akdeniz ve Eskişehir Osmangazi Üniversitesi lisans öğrencileri örneği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 23(2), 199-222. doi: 10.14527/kuey.2017.007

Giriş

Gelişmekte olan ülkelerde, yükseköğretim ve özellikle üniversite eğitimi modernleşmenin ve gelişimin bir anahtarı olarak kabul edilmektedir. Bu durum yükseköğretime erişim talebini artırmakta ve sayısız zorlanmaları beraberinde getirmektedir. Yükseköğretim, insan sermayesi gelişimine yatırımın önemli bir şekli olarak algılanmaktadır. İnsan sermayesi kuramı iyi eğitilmiş insanların üretici bir toplum olacağını iddia etmektedir. İnsan sermayesi teorisi hem gelişmekte olan ülkelerde hem de gelişmiş ülkelerde eğitimle ilgili geniş kamu harcamaları için temel bir gerekçe sağlamaktadır. Bu nedenle üniversiteler; öğrenciler, akademik personel ve kaynaklar açısından giderek artan oranda birbirleriyle rekabet etmektedir. Yükseköğretim kurumlarında öğrenciler için rekabet daha yoğun hale geldikçe, aday öğrencilerin kararlarını etkileme yöntemlerinin önemi de ortaya çıkmaktadır.

Üniversitelerin sıklıkla yaşadıkları temel problem; kurum ile “öğrenci pazarı”nın (Anderson, 1976, s. 1) bir kısmını talep etme olanağını birbirinden ayıracak etkili rekabetçi bir stratejiyi belirleyememiş olmalarıdır. Punj ve Staelin (1978) öğrencilerin satın alma davranışını ve üniversite seçimini nasıl yaptıkları hakkında çok az şeyin bilindiğini ifade ederek - üniversitelerin kapsamlı pazarlama stratejilerini geliştirmeden önce - “Öğrenciler üniversite seçerken okulun ne gibi özelliklerini göz önünde bulundurmaktadır? Bu özelliklerin her birini etkileyen etkenler nelerdir?” gibi sorular sorulmasını önermektedir.

Üniversiteyi seçme "ileri mesleki eğitim kurumuna, üniversiteye veya spesifik bir amaçla koleje devam etme kararını izleyen lisenin ötesinde bireyin örgün eğitime devam etme aruzuyla kendisini geliştirdiği sıradaki karmaşık ve çok basamaklı bir süreç" olarak tanımlanmaktadır (Hossler, Braxton ve Coopersmith, 1989, s. 234). Bu süreçte bireyler farklı şekillerde karar verme davranışı gösterebilmektedir. Bir anlamda tüketici olan bireyler kararlarını verirken zaman ve çaba harcamakla birlikte bireyin kararları kendisine ve bulunduğu çevreye göre de değişebilmektedir (Moogan, Baron ve Harris, 1999). Moogan ve diğerlerine (1999) göre bireyler bir hizmeti satın aldıklarında çoğunlukla ürünün alternatiflerini doğrudan deneyimlemeden değerlendirmektedir. Bir nevi öğrenciler test sürüşü olanağına sahip olmadan üniversite seçimi yapmaktadır.

Kusumawati, Yanamandram ve Perera'ya (2010) göre öğrencilerin üniversiteyi seçme modellerini açıklamaya çalışma çabaları 1980'li yılların başında ortaya çıkmaya başlamıştır. Yazarlar bu teorilerin genel tüketim davranışı ve karar verme modelleriyle ilgili olduğunu belirtmektedir. Öğrencilerin üniversite karar verme süreçleriyle ilgili alanyazın üniversite tercihi faktörlerinin sosyolojik ve ekonomik kuramsal çerçeve kapsamında ekonomik model, statü model (status-attainment model) ve birleştirilmiş model

(combined model) ile açıklamaya çalışmaktadır (Hearn, 1984; Jackson, 1978; Somers, Haines ve Kene, 2006; Tierney, 1983). Jackson (1978) öğrencilerin duygularını etkileyen itici kuvvetleri; bireyin elde etme veya koruma arzusu, gelecek için akıllıca yatırım yapması, bireyin zamanını harcama yolu olarak yükseköğretimin cazibesi, sosyo-ekonomik şartlar olarak sıralamaktadır. *Ekonomik model* öğrencinin dışladığı ve alternatifleri değerlendirdiği bir modeldir. Bu modele göre öğrenci coğrafik konum, ekonomik ve akademik faktörleri büyük oranda dışlamakta, öğrencinin ailesinin özgeçmişi, toplumsal bağlam ve akademik deneyimler değerlendirilmektedir. Ekonomistler ürünün (goods) (örneğin üniversite, işin özellikleri) niteliği ile bireysel seçenekler arasındaki ilişkiyle ilgilenmekte ve öncelikler arasındaki etkileşime vurgu yapmaktadır (Jackson, 1982). Bir bakıma ekonomik modele göre öğrenciler maliyet- yarar analizi yapmakta ve kararlarını ona göre vermektedirler (Somers, Haines ve Kene, 2006). *Statü modeli* faydacı karar verme olarak varsayılmaktadır. Bu modele göre mesleki ve eğitim hedeflerine giden sosyal ve bireysel çeşitli faktörler öğrencinin mesleksi ve eğitimsel isteklerini belirlemektedir. Bir başka ifadeyle öğrenciler yüksek statüye ulaşmak için çaba göstermektedir (Jackson, 1982). Üçüncü model olan *birleştirilmiş model* ise ekonomik ve statü modelinin birleştirilmesidir. Birleştirilmiş modelde öğrencinin karar verme süreci; isteklerin gelişimi ve alternatifleri değerlendirme, seçenekleri dikkate alma, kalan seçenekleri değerlendirme ve son karar olmak üzere üç adıma bölünmektedir (Jackson, 1982). Somers, Haines ve Kene'ye (2006) göre bu modellerin öğrencinin üniversite seçimi karar verme modellerine teorik açıdan önemli katkıları bulunmaktadır.

Chapman'ın (1981) öğrencilerin üniversite seçme modeli, geleneksel olarak 18–21 yaşları arasındaki üniversite öğrencilerini tanımlamaktadır. Bu model üniversite seçiminde öğrencilerin karakteristik özellikleriyle birlikte bir dizi dışsal etkilerden etkilendiğini belirtmektedir. Bu modelde öğrencinin karakteristik özellikleri, sosyo-ekonomik statüsü, yeteneği, eğitimden beklentisi, lise okul performansı yer almaktadır. Dışsal faktörler ise önemli kişilerin etkisi (arkadaşlar, aile, lise okul personeli); kurumun sabit karakteristik özellikleri [ücret (finansal destek), coğrafik konum, programın uygunluğu]; üniversitenin kendisini seçmeye aday olan öğrencilerle iletişim çabası (yazılı bilgi, yerleşke ziyaretleri, giriş izni/çalışma) olmak üzere üç farklı gruba ayrılmaktadır. Bu modele göre öğrencinin karakteristik özellikleri ve dışsal etkiler öğrencinin üniversite yaşamı hakkındaki beklentilerini genel olarak şekillendirmektedir.

Öğrencilerin üniversite seçimi, belirli bir fakülteye, üniversiteye veya meslek öğrenimine devam etmeye karar vermesi sonucunda örgün lise programını takip eden çok basamaklı bir süreç olarak tanımlanabilir. Aslında bu seçim karmaşık ve uzun bir süreçtir ve bir dizi faktörden etkilenmektedir. Üniversite seçimi sonucunda öğrencinin yaşamında potansiyel değişiklikler gerçekleşmektedir. Alanyazında üniversite seçimi üzerine yapılan tartışmalar

devam etmektedir. Araştırmalarda öğrencinin üniversite seçiminde aile (Ceja, 2004) ve akran (Yamamoto, 2006), akademik itibar (Briggs ve Wilson, 2007), kardeş, akraba ve öğretmen gibi faktörlerin etkili (Galotti ve Mark, 1994) olduğu görülmektedir. Üniversite açısından değerlendirildiğinde ise, üniversitenin öğrencilerle iletişimi, broşürler, yazılı materyaller, tele pazarlama, kabul görmüş kişilerle bağlantılar kurma, diğer üniversite sorumlularını içeren iletişim ağı kurma, öğrencilerin yerleşkeyi ziyaretleri yine öğrencilerin üniversite seçimlerini etkileyen faktörler arasında yer almaktadır (Chapman, 1981). Kealy ve Rockel'e (1987) göre bu faktörler ile öğrencinin üniversite seçimi arasında önemli bir bağ olmakla birlikte dolaylı bir bağ da bulunmaktadır. Ayrıca Brown, Hernandez, Mitchell ve Turner (1999) üniversitelerin öğrenci kayıt yönetimini ve bilgilendirme formlarını da eklemektedir. Chapman'a (1981) göre yükseköğretim kurumları tarafından pazarlama yaklaşımlarının kullanılmasının artması, öğrenciler için rekabetin arttığının bir göstergesidir. Galotti ve Mark (1994) öğrencinin üniversite tercihinde cinsiyetin önemli olmadığını ancak ailenin eğitim düzeyinin, öğrencinin yeteneğinin etkili olduğunu ortaya koymuştur. Yazarlar ayrıca özellikle öğrencinin akademik yeterliği yüksekse, kararlarında özerkse ve özgüveni yüksekse üniversite seçiminde daha başarılı olduklarını tespit etmiştir.

Wagner ve Fard (2009) ve Leister ve Menzel (1976) öğrencinin üniversite seçiminde coğrafik konum ve üniversitenin büyüklüğünün, Tavares, Tavares, Justino ve Amaral (2008) ise öğretim kalitesi, itibar, altyapı, kütüphane, bilgisayar etkinlikleri, üniversitenin konumu, programın ve bilimsel araştırmanın kalitesi, yönetimin desteği, ekstra müfredat programı (spor, serbest zaman etkinlikleri, kantin vb.) ve yurtdışında bulunan üniversitelerle değişim programları gibi kurumsal özellikleri içeren faktörlerin önemli ölçütler olduğunu belirtmektedir. Briggs (2006) öğrencilerin üniversitelerini seçerken, onları etkileyen en önemli etkenin akademik itibar olduğunu; bunu evden uzaklık, üniversitenin coğrafi konumu, kendi algıları, mezunun istihdamı, çevredeki sosyal hayat, giriş koşulları, öğretimin itibarı, fakültenin kalitesi, üniversite tarafından verilen bilgiler ve araştırma itibarının izlediğini belirtmektedir. Ayrıca öğrenciler seçimlerinde işin saygınlığı, kariyer için derece beklentisi, iyi iş, yeni konu alanları ve öğrenci yaşam eğlencesini de göz önünde bulundurmaktadır (Tatar ve Oktay, 2006).

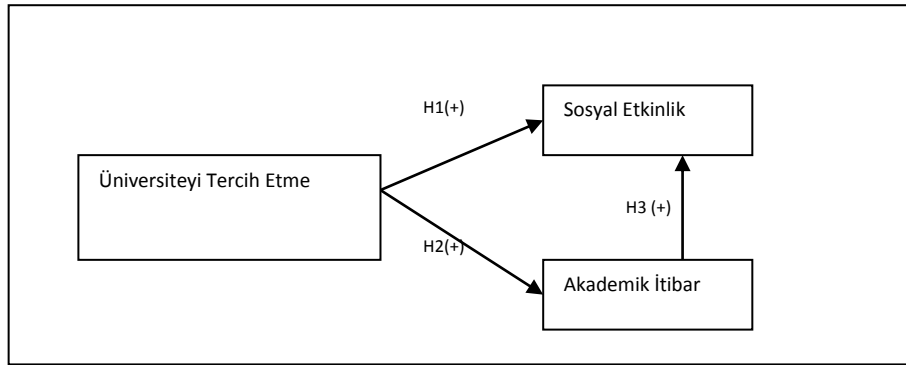
Öğrencinin arkadaşlarının gitmeye karar verdiği üniversiteye devam kararında üniversitenin maliyeti ve yaşam masrafları (Moogan, Baron ve Harris, 1999), akademik kalite için itibar (Anderson, 1976; Brown vd., 1999) diğer önemli faktörler arasında sayılmaktadır. Öğrencilerin eğitimlerine devam etmelerinde okulun ücreti, eve yakın veya gün içinde okula gidip gelebilme uzaklığında olması (Dawes ve Brown, 2004; Raposo ve Alves, 2007) öğrencilerin karşılaştıkları önemli karar verme seçenekleri arasındadır.

Türkiye’de de öğrenciler üniversite eğitimi almak için Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından gerçekleştirilen 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 45 md. kapsamında Yükseköğretim Kurulunca belirlenen usul ve esaslar doğrultusunda Yükseköğretime Geçiş Sınavı (YGS) ve Lisans Yerleştirme Sınavı (LYS) olmak üzere iki aşamalı sınava girmek zorundadırlar (ÖSYS, 2016). Öğrenci Seçme Yerleştirme Sınavından alınan puana göre öğrencilere ÖSYM tarafından bir tercih formu verilmektedir. Öğrenciler gitmek istedikleri üniversitelerin fakülteleriyle birlikte tercihlerini bu tercih formuna sıralamaktadır. Öğrencilerin tercihlerini yaparken kaydolmayı en çok istedikleri programı en üst tercihe daha sonra istedikleri programı ikinci tercihe olmak üzere toplam 30 tercih yapma olanağına sahiptir. Türkiye’de öğrencilerin üniversite eğitimi almaları merkezi sınavla gerçekleştirilmesine rağmen öğrenciye verilen tercih formuyla sürece öğrenci de dahil edilmektedir. Bu araştırmada üniversite tercih sürecinde öğrencilerin hangi ölçütleri alarak tercih yaptıkları ve onları hangi faktörlerin etkilediği incelenmektedir. Bu bağlamda mevcut çalışmada Türkiye’deki kamu üniversitelerini seçen öğrencilerin tercih nedenleri inceleme konusu edilmiştir. Buna bağlı olarak öğrencilerin üniversiteyi seçme kararlarını etkileyen faktörler modellenmiştir.

Yöntem

Araştırmanın modeli

Bu araştırma ilişkisel tarama modelinde yürütülmüştür. İlişkisel tarama modeli, birden fazla değişken arasındaki etkileşimin belirlenmesinde kullanılmaktadır. Bu çalışmada da üniversiteyi tercih etme, sosyal etkinlik ve akademik itibar değişkenleri arasındaki ilişki incelenmektedir. Bu bağlamda araştırmanın bağımsız değişkeni üniversiteyi tercih etme; bağımlı değişkenleri de sosyal etkinlik ve akademik itibardır. Araştırmanın modeli ve modele ilişkin hipotezler Şekil 1’de gösterilmektedir.

Şekil 1. Araştırma modeli

Şekil 1, üniversiteyi tercih etme, sosyal etkinlik ve akademik itibar değişkenleri arasında doğrudan ilişkileri göstermekte ve ilişkilerin yönü açısından teorik beklentileri matematiksel işaretlerle (+,-) ortaya koymaktadır. Şekil 1'de yer alan teorik model ve buna bağlı olarak aşağıda ifade edilen hipotezler test edilmektedir.

H1: Üniversiteyi tercih etme nedeninin sosyal etkinlik üzerine pozitif bir etkisi vardır.

H2: Üniversiteyi tercih etme nedeninin akademik itibar üzerine pozitif bir etkisidir.

H3: Sosyal etkinliğin akademik itibar üzerine pozitif bir etkisi vardır.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Akdeniz Üniversitesi ve Osmangazi Üniversitesinde öğrenim gören ve birinci öğretimde yer alan lisans birinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Akdeniz Üniversitesinde kampus içinde birinci öğretimde olan 5.182 birinci sınıf öğrencisi ve Eskişehir Osmangazi Üniversitesinde birinci öğretimde olan 3.062 birinci sınıf öğrencisi bulunmaktadır. Evrenin tümüne ulaşmadaki zorluk, zamanın sınırlı olması ve ekonomik nedenlerle hedef evreni temsil edeceği düşünülen büyüklükte örneklem alma yoluna gidilmiştir. Akdeniz Üniversitesinde ve Eskişehir Osmangazi Üniversitesindeki öğrenciler evrende temsil edildikleri oranda örnekleme alınmışlardır. Örnekleme hatası %5, tesadüf hatası %5 olduğunda Akdeniz Üniversitesinde örneklem sayısı 370, Eskişehir Osmangazi Üniversitesinde 357 bulunmuştur (Baş, 2001). Araştırmada hedef evreni temsil etmek üzere Biglan sınıflandırma tekniği uygulanmıştır. Biglan sınıflandırma esas alınarak örneklemin alanlara dağıtılmasında iki aşamalı tabakalı örnekleme yönteminden orantılı paylaşırma yapılarak örnekleme yer alan öğrenci sayıları elde edilmiştir. Tablo 4'te öğrencilerin Biglan sınıflandırma yöntemine göre örnekleme yer alan sayıları ve geri dönen anket sayısı sunulmaktadır.

Biglan (1973a) tarafından geliştirilen sınıflandırma, bilişsel-tabanlı disiplin sınıflandırma şemasıdır. Biglan (1973a, 1973b) makaleleri ile yükseköğretim araştırmalarında disiplin farklılıkları kavramına yeni bir bakış açısı getirmektedir. Bu sınıflandırma en genel haliyle "ağır (hard)" veya "paradigmatik" disiplinler; "hafif (soft)" veya "paradigma-öncesi" disiplinlere bölünmektedir. Bu ayırım doğal bilimler ve beşeri bilimler/sosyal bilimler olarak gerçekleşmektedir (Biglan 1973a). Tablo 1'de üç boyutta akademik görev alanlarının kümelemesi verilmektedir.

Tablo 1
Üç Boyutta Akademik Görev Alanlarının Kümelemesi

		Boyut I			
		Ağır (hard)		Hafif (soft)	
		Yaşamsal olmayan	Yaşamsal	Yaşamsal olmayan	Yaşamsal
Boyut II	Saf (pure)	Astronomi	Bitkibilim (botanik)	İngilizce	Antropoloji
		Kimya	Böcekbilim (entomoloji)	Almanca	Siyasal bilimler
		Jeoloji	Mikrobiyoloji	Tarih	Psikoloji
		Matematik	Zoooloji	Felsefe	Sosyoloji
		Fizik	Fizyoloji	Rusça	İletişim
	Uygulamalı (applied)	Mühendislik	Tarım bilimi	Muhasebe	Eğitim yönetimi
		Bilgisayar bilimi	Süt işletmesi	Ekonomi	Ortaöğretim eğitimi
		Makine mühendisliği	Bahçecilik	Maliye	Özel eğitim
			Tarım ekonomisi		Mesleki teknik eğt.

Kaynak: Biglan, A. (1973b). Relationships between subject matter characteristics and the structure and output of university departments. *Journal of Applied Psychology*, 57(3), 204-213.

Akdeniz Üniversitesinde Tıp, Ziraat, Fen, Edebiyat, İktisadi ve İdari Bilimler, Hukuk, Mühendislik, Eğitim, İletişim, Güzel Sanatlar, Su Ürünleri, Diş Hekimliği, Turizm, Hemşirelik, İlahiyat Fakülteleri, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları, Antalya Devlet Konservatuvarı birinci öğretiminde olan birinci sınıf lisans öğrencileri araştırmaya dahil edilmiştir. Tablo 2'de Akdeniz Üniversitesinin Biglan sınıflandırmasına göre akademik görev alanlarının sınıflandırması verilmektedir. Akdeniz Üniversitesine bağlı ancak Antalya dışında bulunan Alanya Mühendislik, Alanya Eğitim, Alanya Tıp, Manavgat Turizm, Ayşe Sak Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu araştırmaya dahil edilmemiştir.

Tablo 2
Akdeniz Üniversitesi Akademik Görev Alanlarının Kümelemesi

		Boyut I			
		Ağır (hard)		Hafif (soft)	
		Yaşamsal olmayan	Yaşamsal	Yaşamsal olmayan	Yaşamsal
Boyut II	Saf (pure)	Fen	Su Ürünleri	Edebiyat	Hukuk
		Beden Eğitimi ve Spor YO.		İlahiyat	İletişim
				Antalya Devlet Konservatuvarı	Diş Hekimliği
				Güzel Sanatlar	İktisadi ve İdari Bilimler
	Uygulamalı (applied)	Mühendislik	Ziraat		Tıp Hemşirelik Eğitim Turizm

Eskişehir Osmangazi Üniversitesinde de Tıp, Mühendislik, Fen Edebiyat, İktisadi ve İdari Bilimler, Eğitim, Ziraat, İlahiyat, Dış Hekimliği, Sanat ve Tasarım, Turizm Fakülteleri ile Eskişehir Sağlık Yüksekokulubirinci öğretiminde olan birinci sınıf lisans öğrencileri araştırmaya dahil edilmiştir. Tablo 3'te Eskişehir Osmangazi Üniversitesinin Biglan sınıflandırmasına göre akademik görev alanlarının sınıflandırması verilmektedir.

Tablo 3

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Akademik Görev Alanlarının Kümelemesi

		Boyut I			
		Ağır (hard)		Hafif (soft)	
		Yaşamsal olmayan	Yaşamsal	Yaşamsal olmayan	Yaşamsal
Boyut II	Saf (pure)	Fen		Edebiyat İlahiyat	Dış Hekimliği İktisadi ve İdari Bilimler
	Uygulamalı (applied)	Mühendislik	Ziraat	Sanat ve Tasarım	Tıp Eğitim Turizm Eskişehir Sağlık Yüksekokulu

Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrenci sayılarının dağılımı üniversitelere göre Tablo 4'te gösterilmektedir.

Tablo 4

Araştırmanın Örneklemini Oluşturan Öğrencilerin Fakültelere ve Yüksekokullara Göre Dağılımı

Akdeniz Üniversitesi				Eskişehir Osmangazi Üniversitesi			
Fakülteler ve yüksekokullar	Öğrenci sayısı	Örneklem öğrenci sayısı	Dönen anket sayısı	Fakülteler ve yüksekokullar	Öğrenci sayısı	Örneklem öğrenci sayısı	Dönen anket sayısı
Tıp	335	23	23	Tıp	268	31	33
Ziraat	312	22	23	Ziraat	163	20	21
Fen	280	20	20	Fen	246	29	29
Edebiyat	708	51	82	Edebiyat	243	27	39
İktisadi ve İdari Bil.	801	58	126	İktisadi ve İdari Bil.	369	43	59
Hukuk	251	17	17	Mühendislik	850	100	105
Mühendislik	566	41	76	Eğitim	409	48	51
Eğitim	642	46	62	İlahiyat	113	13	20
İletişim	217	16	32	Dış Hekimliği	55	7	30
Güzel Sanatlar	290	20	20	Sanat ve Tasarım	20	2	15
Su Ürünleri	10	2	2	Turizm	78	9	22
İlahiyat	77	6	24	Eskişehir Sağlık Y.	248	29	29
Dış Hekimliği	56	4	14				
Turizm	187	13	29				
Hemşirelik	266	19	23				
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	166	12	13				
Antalya Devlet Kon.	18	1	5				
Toplam	5182	371	591	Toplam	3062	357	453

Tablo 4'te de görüldüğü üzere araştırmaya Akdeniz Üniversitesinden toplam 591, Osmangazi Üniversitesinden toplam 453 birinci sınıf lisans öğrencisi olmak üzere toplam 1044 birinci sınıf lisans öğrencisi katılmıştır.

Katılımcılara Ait Kişisel Bilgiler

Lisans eğitimi gören birinci sınıf öğrencilerin cinsiyet, yaşamlarında ulaşmak istedikleri en yüksek eğitim düzeyi, anne ve babalarının eğitim düzeyleri ve meslekleri, seçmek istedikleri üniversite hakkında ne kadar süre araştırma yaptıkları, eğitim aldıkları üniversiteyi isteme düzeyleri ve tercih ettikleri üniversiteyi kaçınıcı sırada istedikleri bilgilerine ait dağılımlar ve yüzdeleri Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5'ten de görüldüğü üzere araştırmaya her iki üniversiteden de kız öğrenciler daha fazla katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin anne ve babalarının eğitim düzeylerinin benzer şekilde olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ebeveynlerinin çoğunluğunun ilköğretim düzeyinde olduğu bunu ortaöğretimin izlediği Tablo 5'te sunulmaktadır. Lisansüstü eğitimi olan ile eğitimi olmayan ebeveyn sayısının oldukça az olduğu söylenebilir. Akdeniz Üniversitesinde öğrencilerin babalarının ilk üç sırada mesleklerinin esnaf, serbest meslek ve emekli; Osmangazi Üniversitesinin öğrencilerinin babalarının mesleklerinin ise serbest meslek, devlet memuru ve emekli olduğu Tablo 5'te görülmektedir. Öğrencilerin annelerinin çoğunlukla ev hanımı olduğu bunu devlet memurluğu, emekli ve serbest meslek izlemektedir. Tablo 5 bütün olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin annelerinin büyük çoğunluğunun ücretli bir işte çalışmadığı sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 5

Lisans Eğitimi Gören Birinci Sınıf Öğrencilerinin Ebeveynlerine Ait Bilgileri

Değişken	Düzye	Akdeniz Üni. Eskişehir Osmangazi Üni.	
		N	N
Cinsiyet	Kız	311	237
	Erkek	278	215
Babanın eğitim düzeyi	Eğitimi yok	3	3
	İlköğretim	206	125
	Ortaöğretim	197	168
	Yüksekokul	72	59
	Lisans	86	78
	Lisansüstü	19	18
	Kayıp veri	8	2
Annenin eğitim düzeyi	Eğitimi yok	18	15
	İlköğretim	267	200
	Ortaöğretim	185	144
	Yüksekokul	59	44
	Lisans	39	42
	Lisansüstü	12	7
	Kayıp veri	1	11

Tablo 5'in devamı...

Değişken	Düzy	Akdeniz Üni.	Eskişehir Osmangazi Üni.
		N	N
Babanın mesleği	Devlet Memuru	94	98
	İşçi	37	47
	Emekli	115	91
	Çiftçi	69	15
	Esnaf	129	25
	Serbest Meslek	112	155
	Çalışmıyor	5	5
	Vefat	8	3
Kayıp veri	22	14	
Annenin mesleği	Ev Hanımı	449	333
	Devlet Memuru	45	41
	İşçi	8	9
	Emekli	26	16
	Çiftçi	6	1
	Esnaf	14	5
	Serbest Meslek	27	32
	Vefat	1	2
Kayıp veri	15	14	

Tablo 6'ya göre her iki üniversitede öğrencilerin birinci sırada ulaşmak istedikleri eğitim düzeyi doktora, ikinci sırada ise yüksek lisans gelmektedir. Her iki üniversitede hedefi olmayan öğrencinin neredeyse yok olduğu görülmektedir.

Tablo 6
Lisans Eğitimi Gören Birinci Sınıf Öğrencilerin Üniversite Tercihlerine Yönelik Bilgiler

Değişken	Düzy	Akdeniz Üni.	Eskişehir Osmangazi Üni.
		N	N
Ulaşılmak istenen en yüksek eğitim düzeyi	Lisans	157	121
	Yüksek Lisans	191	156
	Doktora	223	171
	Hedefim yok	1	0
	Kayıp veri	19	5
Üniversiteyi araştırma süresi	1 aydan az	349	295
	2-3 ay	122	102
	4-5 ay	32	11
	6 aydan fazla	73	30
	Araştırma yapmadım	6	10
	Kayıp veri	9	4
Eğitim alınan üniversiteyi tercih etme	İsteyerek seçtim	353	233
	İstemeyerek seçtim	35	31
	Kısmen seçtim	199	186
	Kayıp veri	4	3
Seçilen üniversitenin sıralaması	1- 5 arası tercih	376	271
	6-10 arası tercih	105	93
	11 ve üstü tercih	76	80

Tablo 6'da öğrencilerin çoğunluğunun üniversite seçimlerini yapmadan önce istedikleri üniversiteyi bir aydan az veya 2-3 ay arasında araştırdıkları görülmektedir. Öğrencilerin Akdeniz ve Osmangazi Üniversitelerini tercih etmeden önce çok da bilinçli seçimler yapmadığını söylemek mümkündür. Yine de Tablo 6 değerlendirildiğinde Akdeniz Üniversitesine gelen öğrencilerin Osmangazi Üniversitesine gelen öğrencilere göre daha bilinçli tercihler yaptığı söylenebilir. Her iki üniversiteye gelen öğrencilerin çoğunluğunun isteyerek bu üniversitelere geldikleri, kısmen isteyenlerinde bu oranı izlediği, Akdeniz ve Osmangazi Üniversitelerini istemeyerek seçen öğrencilerin ise az olduğu görülmektedir. Seçilen üniversite sıralamasına bakıldığında da her iki üniversite tercih sıralamasında ilk beşde yer almaktadır (Tablo 6).

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada araştırmacılar tarafından geliştirilen üniversite tercih etme, sosyal etkinlikler ve akademik itibar ölçekleri olmak üzere üç ölçek kullanılmıştır.

Üniversite Tercih Etme Ölçeği

Üniversite tercih etme ölçeği alanyazın incelenerek araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 34 maddeden oluşmakta ve beşli Likert tipi (5=Çok etkili...1=Hiç etkili değil) derecelendirme kullanılmaktadır. Ölçeğin geçerliğini araştırmak için faktör analizinden yararlanılmıştır. KMO (.899) ve Bartlett test sonucu 11032.807 ve $p=.000$ ($p < .001$) olarak hesaplanmıştır. Ölçeğe ait maddelerin faktör yük değerleri .83 - .53 arasında değişmiştir. Yapılan açıklayıcı faktör analizi sonucunda toplam varyansı açıklama oranı - % 61; boyutlara ait varyanslar -% 10, %9, % 9, %8, %7, %7, %6 ve % 5 olarak elde edilmiştir. Üniversite tercih etme ölçeğinin toplam güvenilirliği .90, sırasıyla sekiz boyuta ait güvenilirlik katsayıları .77, .85, .78, .75, .71, .77, .78 ve .64'tür. Bu değerler yüksek iç tutarlılığın göstergesidir (Hair, Anderson, Tahtam ve Black, 1998).

Doğrulayıcı faktör analizinden elde edilen modelin uyum indeksleri incelenmiş Ki-kare değeri ($\chi^2= 3043.34$) ve serbestlik derecesi ($df= 395$), $p = .00 < 0.05$) bulunmuştur. Uyum indeksi değerleri RMSEA= .08, NFI = .91, GFI=.84, AGFI=.81, CFI=.92 ve SRMR= .13 ve RMR = .07 olarak elde edilmiştir.Sonuç olarak üniversite tercih etme ölçeği; üniversite hakkında bilgilendirilme (e7, e9, e6, e10, e14), iş olanakları (io1, io2, io3, io4), coğrafi konum (c3, c4, c5, c6, c2), üniversitenin sunmuş olduğu maddi olanaklar (f7, f6, f2, f5), yakın tanıdıklar (e1, e2, e3, e4), eğitimin maliyeti (f1, f3, f4), üniversitede eğitim alan öğrenciler (e15, e16, e17) ve lise eğitiminin etkisi (e5, e11, e12) boyutlarından ve 31 maddeden oluşan bir ölçme aracı elde edilmiştir.

Sosyal Etkinlikler Ölçeği

Sosyal etkinlikler ölçeği alanyazın incelenerek araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 14 maddeden oluşmakta ve beşli Likert tipi (5= Çok etkili

ve 1= Hiç etkili değil) derecelendirme kullanılmaktadır. Ölçeğin geçerliğini araştırmak için faktör analizinden yararlanılmıştır. KMO (.938) ve Bartlett test sonucu 7747.549 ve $p=.00$ ($p < .001$) olarak hesaplanmıştır. Ölçeğe ait maddelerin faktör yük değerleri .608 - .808 arasındadır. Yapılan açıklayıcı faktör analizi sonucunda toplam varyansı açıklama oranı % 61; boyutlara ait varyanslar - % 34 ve % 27'dir. Sosyal etkinlikler ölçeğinin toplam güvenilirliği .94, sırasıyla iki boyuta ait güvenilirlik katsayıları - .90 ve .85'dir. Bu değerler yüksek iç tutarlığın göstergesidir (Hair, Anderson, Tahtam ve Black, 1998).

Doğrulamalı faktör analizinden elde edilen modelin uyum indeksleri incelenmiş Ki-kare değeri ($\chi^2= 436.72$) ve serbestlik derecesi ($df=61$), $p = 0.00 < 0.05$) bulunmuştur. Uyum indeksi değerleri RMSEA=0.077, NFI = 0.98, GFI=.94, AGFI=.91, CFI=.98 ve SRMR= .066 ve RMR = .036 olarak elde edilmiştir. Sonuç olarak sosyal etkinlikler ölçeği; üniversitedeki sosyal yaşamın varlığı (s10, s9, s11, s12, s13, s14, s8) ve üniversitedeki serbest etkinliklerin varlığı (s5, s2, s4, s7, s6, s3) boyutlarından ve 13 maddeden oluşan bir ölçme aracı elde edilmiştir.

Akademik İtibar Ölçeği

Akademik itibar ölçeği alanyazın incelenerek araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 25 maddeden oluşmakta ve beşli Likert tipi (5=Çok etkili ve 1=Hiç etkili değil) derecelendirme kullanılmaktadır. Ölçeğin geçerliğini araştırmak için faktör analizinden yararlanılmıştır. KMO (.957) ve Bartlett test-sonucu 10358.366 ve $p=.000$ ($p < .001$) olarak hesaplanmıştır. Ölçeğe ait maddelerin faktör yük değerleri .816 - .519 arasındadır. Yapılan açıklayıcı faktör analizi sonucunda toplam varyansı açıklama oranı % 60; boyutlara ait varyanslar - % 30 ve % 30'dur. Akademik itibar ölçeğinin toplam güvenilirliği .94, sırasıyla iki boyuta ait güvenilirlik katsayıları - .91 ve .91'dir. Bu değerler yüksek iç tutarlığın göstergesidir (Hair, Anderson, Tahtam ve Black, 1998).

Doğrulamalı faktör analizinden elde edilen modelin uyum indeksleri incelenmiş Ki-kare değeri ($\chi^2=798.81$) ve serbestlik derecesi ($df=113$), $p = 0.000 < 0.05$) bulunmuştur. Uyum indeksi değerleri RMSEA=0.076, NFI = .98, GFI=.92, AGFI=.89, CFI=.98 ve SRMR= .049 ve RMR = .096 olarak elde edilmiştir. Sonuç olarak akademik itibar ölçeği; eğitimin kalitesi (ai15, ai17, ai18, ai16, ai7, ai12, ai20, ai19) ve üniversitenin itibarı (ai4, ai9, ai3, ai10, ai25, ai8, ai2, ai21, ai22) boyutlarından ve 17 maddeden oluşan bir ölçme aracı elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 20.0 ve LISREL 8.70 istatistik paket programlarından yararlanılmıştır. Demografik özelliklere ilişkin frekans ve yüzde dağılımları, veri toplama araçlarında yer alan boyutlara ilişkin ise ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Araştırmada üniversite tercih etme, sosyal etkinlik ve akademik itibara ait boyutlar arasındaki doğrusal

ilişkilerin derecesini ve yönünü incelemek için Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı hesaplanmıştır. Korelasyon katsayıları değerlendirilirken katsayılar, mutlak değer olarak 0.70 ile 1.00 arasında “yüksek”, 0.69 ile 0.30 arasında “orta”, 0.29 ve daha düşük değerlerde “düşük” düzeyde ilişkili olarak (Büyüköztürk, 2005) yorumlanmıştır. Üniversiteyi tercih etme, sosyal etkinlikler ve akademik itibar arasındaki ilişki, yapısal eşitlik modellemesi (path) ile sınanmıştır.

Bulgular

Üniversiteyi Tercih Etme, Sosyal Etkinlik ve Akademik İtibar Arasındaki İlişki

Üniversiteyi tercih etme, sosyal etkinlik ve akademik itibar arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon tekniği ile sınanmış ve sonuçlar Tablo 6’da verilmiştir. Tablo 7’ye göre üniversiteyi tercih etme ölçeğinde en yüksek ortalama değere sahip boyut coğrafi konum; sosyal etkinlikler ölçeğinde üniversitedeki serbest etkinliklerin varlığı; akademik itibar ölçeğinde ise üniversitenin itibarı boyutu olmuştur. Üniversite hakkında bilgilendirilme ve lise eğitiminin etkisi en düşük ortalama değere sahip boyutlardır (Tablo 7).

Tablo 7

Üniversite Tercih Etme, Sosyal Etkinlik ve Akademik İtibar Arasındaki İlişki (Korelasyon) Analizi Sonuçları

Korelasyon	\bar{X}	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.Üniversite hakkında bilgilendirilme	1.68	1	.30**	.30**	.42**	.39**	.31**	.56**	.49**	.44**	.39**	.46**	.48**
2.İş olanakları	2.64		1	.31**	.41**	.25**	.38**	.34**	.25**	.52**	.54**	.38**	.35**
3.Coğrafi konum	2.95			1	.30**	.19**	.31**	.34**	.19**	.35**	.39**	.35**	.37**
4.Üniversitenin sunmuş olduğu maddi olanaklar	1.99				1	.32**	.54**	.48**	.38**	.54**	.46**	.56**	.49**
5.Yakın tanıdıklar	2.09					1	.33**	.28**	.37**	.29**	.23**	.32**	.27**
6.Eğitimin maliyeti	2.62						1	.38**	.32**	.46**	.45**	.47**	.41**
7.Üniversitede eğitim alan öğrenciler	2.06							1	.41**	.51**	.48**	.60**	.62**
8.Lise eğitiminin etkisi	1.99								1	.41**	.36**	.46**	.34**
9.Üniversitedeki sosyal yaşamın varlığı	2.09									1	.75**	.64**	.58**
10.Üniversitedeki serbest etkinliklerin varlığı	2.29										1	.56**	.56**
11.Eğitimin kalitesi	2.21											1	.74**
12.Üniversitenin itibarı	2.75												1

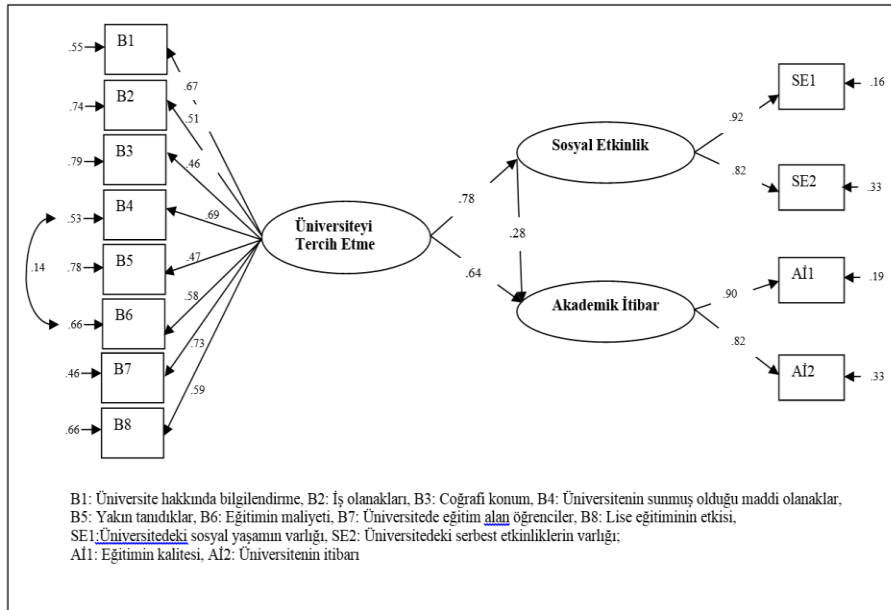
p** < .01

Üniversite hakkında bilgilendirilme ile üniversitenin itibarı ($r = .48$) arasında, iş olanakları ile üniversitedeki serbest etkinliklerin varlığı ($r = .54$) arasında, coğrafi konum ile üniversitedeki serbest etkinliklerin varlığı ($r = .39$) arasında, üniversitenin sunmuş olduğu maddi olanaklar ile üniversitedeki

sosyal yaşamın varlığı ($r = .54$), yakın tanıdıklar ile eğitimin kalitesi ($r = .32$) arasında, eğitimin maliyeti ile eğitimin kalitesi ($r = .47$) arasında, üniversitede eğitim alan öğrenciler ile üniversitenin itibarı ($r = .62$) arasında, lise eğitiminin etkisi ile eğitimin kalitesi ($r = .46$) arasında .01 anlamlılık seviyesinde pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Üniversiteyi Tercih Etme, Sosyal Etkinlik ve Akademik İtibar Arasındaki Yapısal İlişki

Araştırma hipotezleri ve modelin testi için yapısal denklem modeli tekniği kullanılmış (Jöreskog ve Sörbom, 2001), Şekil 2'deki uygulama modeli elde edilmiştir. Şekil 2'de görüldüğü üzere üniversiteyi tercih etmede, üniversitede öğrenim gören öğrenciler en güçlü, coğrafi konum ise en düşük boyut olarak yer almaktadır. Sosyal etkinlikte de üniversitedeki sosyal yaşamın varlığı, üniversitedeki serbest etkinliklerin varlığı boyutundan daha yüksek değer almaktadır. Akademik itibarda ise eğitimin kalitesi boyutu üniversitenin itibarı boyutundan daha güçlüdür. Başka bir ifadeyle üniversite öğrencileri sırasıyla üniversitede e öğrencilere, üniversitenin sunmuş olduğu maddi olanaklara, yakın tanıdıklara, eğitimin maliyetine, üniversite hakkında bilgilendirilmeye, iş olanaklarına, lise eğitiminin etkisine ve son olarak coğrafi konuma göre üniversite tercihi yapmaktadır. Sosyal etkinlik açısından düşünüldüğünde ise öğrenciler, üniversitedeki sosyal yaşamı, üniversitedeki serbest etkinliklerin varlığına tercih etmektedir. Yine öğrenciler akademik itibar kapsamında, eğitimin kalitesini üniversitenin itibarına göre daha fazla önem vermektedir.

Şekil 2. Geliştirilen model

Modelin uyum indeksleri (Şekil 1): Ki-kare değeri ($\chi^2= 320.86$), serbestlik derecesi ($df= 47$, $p = 0.000 < 0.05$), $\chi^2 / df = 6.8$ ve $RMSEA=0.075$ olarak elde edilmiştir. Modele ait uyum indeksleri $NFI = .98$, $GFI= .95$, $AGFI= .92$, $CFI= .98$, $RMR= .045$, $SRMR= .042$ ve $NNFI= .97$ olarak elde edilmiştir. Şekil 1'den üniversiteyi tercih etme, sosyal etkinlik ve akademik itibar arasında doğrudan bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Modele göre üniversiteyi tercih etme ile sosyal etkinlik ($\beta = 0.78$) ($t= 14.03$) ve akademik itibar ($\beta = 0.64$) arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($t= 24.86$). Dolayısıyla H1 ve H2 hipotezi kabul edilmektedir. Ancak bu tercihte sosyal etkinlikler akademik itibara göre daha etkilidir. Sosyal etkinlik ile akademik itibar arasında ($\beta = 0.28$) da düşük düzeyde de olsa pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir ($t= 6.46$). Dolayısıyla H3 hipotezi kabul edilmektedir.

Buradan modelin genel değerlendirilmesi yapıldığında; öğrencilerin üniversite tercihlerinde, üniversitedeki sosyal etkinliklerin etkili olduğu bunu akademik itibarın izlediği şekilde yorumlamak mümkündür. Başka bir ifadeyle öğrenciler üniversite tercihlerini üniversitenin sosyal etkinliklerine ardından akademik itibarına bakarak yapmaktadır. Yine sosyal etkinliğe katılım arttıkça akademik itibar algısı da artmaktadır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmanın amacı öğrencilerin üniversite tercihlerine karar verirken onları hangi faktörlerin ne derece etkilediğini incelemektir. Ayrıca üniversite tercihi, akademik itibar ve sosyal etkinlik arasındaki yapısal ilişkiyi modellemektir. Araştırmanın bulgularına göre öğrencilerin üniversite tercihlerini, üniversitede eğitim alan öğrenciler etkilemektedir. Chapman'da (1981) üniversitede eğitim alan öğrencilerle iletişim kurmanın diğer öğrencilerin o üniversiteyi tercih etmelerine yönelik daha hızlı fikir değiştirmelerine olanak sağladığını belirtmektedir. Yine Herr, Kardes ve Kim'e (1991) göre ağızdan ağıza (word of mouth) söyleme, iyi araştırma yapmaktan ve basılı bilgi kaynaklarından çok daha etkili olmakta, Söderlund ve Rosengren'e (2007) göre ise bireyin farkındalığını, tutumunu, ürünün değerlendirilmesini, niyetini ve beklentilerini yönlendirmektedir. Söderlund ve Rosengren (2007) ağızdan ağıza söylemenin pozitif ve negatif olmak üzere iki türlü olduğunu belirtmektedir. Bu sınıflandırmaya göre bu çalışmada öğrencilerin Akdeniz ve Osmangazi Üniversiteleri için pozitif bir söylem geliştirdikleri ve üniversitelerin bu durumdan olumlu etkilendiğini söylemek mümkündür. Briggs ve Wilson (2007) İskoçya'da lisans öğrencileriyle yapmış oldukları çalışmada 1992 yılından önce öğrencilerin ağızdan ağıza söyleme yolunu tercih ettiklerini, 2003-2004 yılları arasında bu oranın daha düşük düzeyde kaldığını tespit etmişlerdir. Görünen o ki, bilgi edinme kaynakları arttıkça (tanıtıcı broşür, kariyer servisi vb.) öğrenciler ağızdan ağıza bilgi edinme yolunu tercih etmemektedir. Oysa bu

araştırmaya göre Türkiye'de eğitim gören öğrenciler üniversite tercihlerini ağızdan ağıza bilgi edinme yolunu kullanarak yapmaktadır.

Öğrencilerin üniversiteyi tercih etmelerinde en önemli faktörün üniversitenin sosyal etkinlikleri olduğu bu araştırmanın bulgularından biridir. Sosyal etkinlikler içinde ise sosyal yaşamın varlığı öğrencileri en fazla etkileyen faktör olmaktadır. Oysa alanyazında sosyal etkinliklerin, akademik itibar gibi üst sıralarda yer almadığı görülmektedir. Örneğin Briggs ve Wilson'un (2007) İskoçya'da gerçekleştirdikleri araştırmada öğrencilerin üniversite tercihlerinde üniversitenin sosyal etkinlikleri son sıralarda yer bulmaktadır. Price, Matzdorf, Smith ve Agahi (2003) Büyük Britanya'da "öğrencilerin seçimlerini etkileyen nedir?" sorusunu 9 İngiliz üniversitesinde eğitim alan 8742 öğrenciye sormuştur. Price vd.'ne göre (2003) ancak öğrenciler belirli üniversiteler arasındaki farklılıkları araştırdıklarında, sosyal etkinlikler belirleyici bir faktör haline gelmektedir. Günümüzde eğitim etkinliklerinin lideri olarak bilinen APPA (Association of Physical Plant Administrators) için Reynolds ve Cain (2006) öğrencilerin üniversiteyi bırakma ve devam etmede üniversite etkinliklerinin rolünü araştırmışlardır. APPA adına bu araştırmayı yapan Reynolds ve Cain (2006) çekici bir yerleşkenin ve kaliteli etkinliklerin öğrencilerin karar süreçlerinde önemli rol oynadığını ancak kesinlikle belirleyici bir faktör olmadığını tespit etmişlerdir. Bu doğrultuda Price vd. (2003), Reynolds ve Cain'in (2006) araştırmalarından sosyal etkinliklerin öğrencilerin üniversite seçimlerinde gerekli ama yeter şart olarak görmedikleri sonucu elde edilmiştir.

Bu araştırmanın bir başka bulgusu da öğrencilerin tercihlerini üniversitenin akademik itibarına göre yapmış olmalarıdır. Ayrıca öğrenciler üniversitenin akademik itibarını eğitimin kalitesi ile ilişkilendirmektedir. Briggs'in (2006) İskoçya'da eğitim gören lisans öğrencileriyle gerçekleştirmiş olduğu araştırmada da öğrencilerin üniversite tercihlerini, üniversitenin akademik itibarının etkilediğini tespit etmiştir. Yine Soutar ve Turner (2002) Batı Avustralya'da eğitim gören 259 lise son sınıf öğrencisi ile gerçekleştirdikleri araştırmada, öğrencilerin üniversite tercihlerini sırasıyla program uygunluğu, akademik itibar, mesleğin saygınlığı ve öğretim kalitesine göre belirlediklerini tespit etmektedir. Briggs ve Wilson'da (2007) üniversiteleri 1992 yılı öncesi ve sonrası olarak iki kategoriye ayırmış, 651 muhasebe ve mühendislik fakültesi öğrencisi ile gerçekleştirmiş olduğu araştırmasında İskoçya'da öğrencilerin üniversite tercihlerini yaparken birinci sırada önemli gördükleri faktörün üniversitenin akademik itibarı olduğunu tespit etmiştir. Conard ve Conard (2000) yükseköğretimde akademik itibarın analizini yapmış olduğu araştırmasında öğrencilerin mezun olduktan sonra iyi bir iş bulma yeterliğinde akademik itibar algısının öğretim elemanlarının öğretim uzmanlığından daha önemli olduğunu elde etmiştir. Görüldüğü üzere bu araştırmayı doğrulayan ve benzer bulgular

elde eden çeşitli araştırmalar (Briggs,2006; Soutar ve Turner, 2002; Briggs ve Wilson, 2007; Conard ve Conard, 2000) bulunmaktadır.

Bu araştırmaya göre öğrenciler seçimlerini yaparken seçecekleri üniversitenin sosyal etkinliklerine, akademik itibara ve buna bağlı olarak eğitimin kalitesine göre yapmaktadır. Sosyal etkinlikler ile akademik itibar ilişkilendirilmektedir. Öğrenciler, üniversitede eğitim alan öğrencilerden ve üniversitenin sunmuş olduğu maddi olanaklardan etkilenecek üniversite seçimlerini yapmaktadır. Bu araştırmanın bulgularından yola çıkılarak, üniversitelerin öğrencileri bilgilendirme açısından zayıf kaldığını söylemek mümkündür. Bu kapsamda üniversitelerin bilgi kaynağı olarak kendilerini tanıtan internet sayfasına (website) daha fazla önem vermesi gerektiği söylenebilir. Etkili ve güncel tanıtıcı bir internet sayfasının ulaşılabilir ve yaratıcı olması, internet ortamında yüksek kalitede üniversitenin varlığı ile içsel/dışsal faktörleri gözönünde bulundurması açısından önem taşımaktadır. Öğrencilerin üniversite seçimlerinde üniversitenin akademik itibarı etkili olmaktadır. Bu nedenle üniversitelerin etkili, güçlü ve pozitif bir akademik imaj oluşturması gerekmektedir. Bu kapsamda üniversitelerin akademik itibarlarını artıracak çalışmaların neler olabileceği hakkında araştırmaların yapılması önem taşımaktadır.

Türkiye'de yükseköğretim harçları yükseköğretim kurumlarına bağlı olarak belirlenmemektedir. Kamu üniversiteleri devlet tarafından finanse edilmesinden dolayı yeterli kaynak sağlamak için öğrencileri kendisine çekme arzusu taşımamaktadır. Ancak son yıllarda, küreselleşme ve uluslararasılaşma Türkiye'de yükseköğretim pazarının değişime uğramasına yol açmış ve üniversiteler birbirleriyle rekabet etmeye başlamıştır. Bu kapsamda üniversitelerin girişimci ve yenilikçi olması teşvik edilmektedir. Bu bağlamda bu araştırmanın bulguları iki üniversiteden elde edilmesine rağmen Türkiye'deki diğer üniversitelerin tercih edilmeleri için neler yapılması gerektiği konusunda bir fikir verebilir. Bu kapsamda bu araştırma karşılaştırılmaya ve sonuçları genişletilmeye olanak verecek şekilde tekrarlanmalıdır. Dolayısıyla bu araştırma daha sonraki sorgulamalara ışık tutacak bir pilot çalışma olarak nitelendirilebilir.

Yapılandırılmış Öz/Structured Abstract

The Relationship between University Choice Decision, Academic Reputation and Social Activities: Example of Undergraduate Students of Akdeniz and Eskişehir Osmangazi Universities

Çiğdem Apaydın¹, Munise Seçkin Kapucu²

Introduction. Higher education and particularly university education are considered as the key to modernization and development in developing countries, which increases the demand for access to higher education and brings numerous challenges with itself. Higher education is perceived as an important way of investment in human capital development. For this reason, universities increasingly compete with each other for students, academic staff and resources. As the competition for attracting students escalates in higher education institutions, the importance of methods of influencing student candidates' decisions also increases.

A problem universities often face is that they have not been able to identify an effective competitive strategy that could separate the institution from the "student market" (Anderson, 1976, 1). Punj and Staelin (1978) argue that little is known about students' purchasing behavior and about how they make the university choice, and thus, they suggest that universities should ask questions like "What features of the school do students consider when they choose a university? What are the factors that influence these features?" before they develop comprehensive marketing strategies. The aim of the current study is to reveal students' reasons for choosing a particular public university to study in Turkey.

University choice is defined as "a complex, multistage process during which an individual develops aspirations to continue formal education beyond high school, followed later by a decision to attend a specific college, university or institution of advanced vocational training" (Hossler, Braxton & Coopersmith, 1989, s. 234). In this process, individuals may show different decision making behaviors. While consumer individuals spend time and effort to make decisions, their decisions may change depending on the environment surrounding them or with the changes in their own ideas (Moogan, Baron & Harris, 1999). According to Moogan, Baron and Harris (1999), individuals buy a service before directly experiencing the alternatives. Likewise, students choose a university without an opportunity for a test drive. As Kusumawati,

¹Assoc. Prof. Dr., Akdeniz University, Antalya-Turkey, cigdemapaydin@akdeniz.edu.tr, ²Assist. Prof. Dr., Eskişehir Osmangazi University, Eskişehir-Turkey, munisececkin@hotmail.com

Yanamandram and Perera (2010) maintain, the efforts to explain students' university selection models started to emerge at the beginning of the 1980s. According to the authors, the theories are related to general consumption behavior and decision making models. The literature on students' decision making processes that are at play while they are choosing a university explains the university selection factors with the economic model, the status-attainment model and the combined model within the sociological and economic theoretical framework (Hearn, 1984; Jackson, 1978; Tierney, 1983; Somers, Haines, & Kene, 2006).

University selection can be defined as a multi-stage process which follows the formal high school program once the student decides to continue his or her education in a certain faculty, university or vocational school of higher education. This process is a long, complex process and is influenced by a variety of factors. Potential changes occur in a student's life following the selection process. Discussions over university selection still prevail in the literature. Studies have demonstrated that family, sibling(s), peers, relatives and teachers play a role in students' university selection (Yamamoto, 2006; Ceja, 2004; Galotti & Mark, 1994; Chapman, 1981). As far as universities are concerned, the interaction of the university with the students, brochures, printed materials, tele-marketing, contacting well-recognized people, forming a communication network that involves university administrators or directors, and student visits to the campus are among the factors that influence students' university selection (Chapman, 1981). Wagner and Fard (2009), and Leister and Menzel (1976) found that geographical position and the size of the university are important factors in university selection. Tavares et al. (2008) revealed that some institutional characteristics like the quality of education, academic reputation, infrastructure, facilities like a library and computer labs, the location of the university, the quality of the program and scientific research, the support given by the administration, extra-curricular activities (sports activities, free-time activities, canteens etc.) and exchange programs with the universities abroad are the important criteria students use to select a university. According to Briggs (2006), the most important factor influencing students' university selection is university's academic reputation, which is followed by proximity to the house, the geographical position of the university, students' own perceptions, and employment opportunities for the graduates, social life around the campus, admission conditions, the quality of education and the faculty, and research reputation.

Purpose. The aim of the study is to reveal students' reasons for selecting a particular public university to study in Turkey. The study aims to reveal the factors that influenced the decisions of students who chose public universities and the extent to which these factors were influential. The factors that influenced students' university selection decisions were modelled.

Method. The study employed the relational survey model. The sample of the study included daytime first year students at Akdeniz University and Osmangazi University in Turkey. Biglan classification scheme was used to represent the target sample in the study. Based on this scheme, the proportional distribution of the sample across disciplinary fields was done via the two-stage stratified sampling method and the number of students in the sampling frame was found. A total of 1044 first year students, 591 from Akdeniz University and 453 from Osmangazi University, participated in the study. More female students took part in the study compared to male students. Students mostly want to obtain a doctorate degree, followed by a master's degree in both universities. Almost all the students in the study have set targets for themselves. The education levels of the mothers of the students who participated in the study are primary school, secondary school, high school and university, respectively; while the education levels of the fathers are primary school, secondary school, vocational school and university, respectively. The number of mothers and fathers who have masters and doctorate degree or who have no education at all is very low.

Three scales, namely university choice, social activities and academic reputation scales, created by the researchers were used. SPSS 20.0 and LISREL 8.70 statistical software packages were used for data analysis. Demographic characteristics were represented with frequency and percentage distributions, and mean and standard deviation figures were calculated for the dimensions in the data collection tools. Pearson Correlation Coefficient was calculated to examine the degree and the direction of the relationship between the dimensions in university choice, social activities and academic reputation scales. The relationship between university choice, social activities and academic reputation was tested through structural equation modeling (path).

Findings. The dimensions with the highest mean scores are geographical position in the university choice scale, the presence of free activities at university in the social activities scale, and university's reputation in the academic reputation scale. The dimensions with the lowest mean score are being informed about the university and the effect of high school education. University students choose the university they will study based on the students already studying at the university, the financial support the university provides, acquaintances, the cost of education, being informed about the university, job opportunities, the effect of high school education and geographical position, respectively. From the social activity perspective, it can be said that students prefer the social life at university to the presence of free activities at university. As far as academic reputation is concerned, students attach more importance to the quality of education than the university's reputation.

Discussion. The students who are already studying at university influence the university choice of students. Chapman (1981) also maintains that the

interaction with the students studying at a particular university makes it easier and quicker for university candidates to decide on a particular university. According to Herr, Kardes and Kim (1991), word of mouth is more influential compared to conducting some research about a university or getting information from printed media. Söderlund and Rosengren (2007) also argue that word of mouth has an effect on an individual's awareness, attitude, and evaluation of the product, intention and expectations. They state that word of mouth may be either positive or negative. According to this classification, it was revealed in this study that students developed a positive attitude toward Akdeniz and Osmangazi Universities, and the universities have been positively affected by this. Another finding of the study is that social activities play a highly significant role in university choice. The presence of a social life is the factor that affects the university choice most in the social activities dimension. In the literature, however, it is seen that social activities are not as influential as academic reputation in university choice. For instance, the study conducted by Briggs and Wilson (2007) in Scotland revealed that among all the factors that affect university choice, social activities were ranked almost at the bottom of the list by students. Price et al. (2003) directed the question "What affects students' choices?" to 8742 students studying at 9 British Universities in the UK. Their study revealed that social activities turn out to be a determining factor only when students compare the differences among some certain universities. The current study also showed that students choose the universities they will study at based on academic reputation. Students associate academic reputation with the quality of education. The study conducted by Briggs (2006) with university students in Scotland also revealed that academic reputation of universities affect students' university choices.

Conclusions. The current study showed that university candidates take universities' social activities, academic reputation and correspondingly education quality into consideration when they are selecting a university. They associate social activities with academic reputation. They are influenced by the students who are already studying at university and by the financial support offered by universities and make their final decisions. Based on the findings of the study, it can be said that universities are insufficient in terms of informing students. Thus, they may be advised to pay more attention to the website of the university as the major source of information. Considering the internal and external factors that may influence university students' selection decisions, universities are advised to create an effective, up-to-date, accessible and creative website, which is highly significant to inform people about the quality of the university. Academic reputation is important in students' university choice. Thus, universities are expected to create an effective, strong and positive image. In this respect, it is essential that universities conduct research on the ways they can establish academic reputation.

Kaynaklar/References

- Alise, M. A. (2008). *Disciplinary differences in preferred research methods: A comparison of groups in the Biglan classification scheme* (Unpublished doctoral dissertation). Louisiana State University, USA.
- Anderson, R. E. (1976). Determinants of institutional attractiveness to bright, prospective college students. *Research in Higher Education*, 4(4), 361-371.
- Baş, T. (2001). *Anket: Anket nasıl hazırlanır? Anket nasıl uygulanır? Anket nasıl değerlendirilir?* Ankara: Seçkin.
- Biglan, A. (1973a). The characteristics of subject matters in different academic areas. *Journal of Applied Psychology*, 57(3), 195-203.
- Biglan, A. (1973b). Relationships between subject matter characteristics and the structure and output of university departments. *Journal of Applied Psychology*, 57(3), 204-213.
- Briggs, S. (2006). An exploratory study of the factors influencing undergraduate student choice: the case of higher education in Scotland. *Studies in Higher Education*, 31(6), 705-722.
- Briggs, S., & Wilson, A. (2007). Which university? A study of the influence of cost and information factors on Scottish undergraduate choice. *Journal of Higher Education Policy and Management*, 29(1), 57-72.
- Brown, R. C., Hernandez, M. Y., Mitchell, T. D., & Turner, C. R. (1999). Factors influencing student college choice between in-state and out-of-state students. *Journal of the Indiana University Student Personnel Association*. Retrived from <https://education.indiana.edu/graduate/programs/hesa/iuspa/archive/1999/1999-FactorsInfluencing.pdf>
- Bunoti, S. (2012). The quality of higher education in developing countries needs professional support. Retrived from <http://www.intconfhighered.org/FINAL%20Sarah%20Bunoti.pdf>
- Büyüköztürk, Ş. (2005). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem.
- Ceja, M. (2006). Understanding the role of parents and siblings as Information sources in the college choice process of Chicana students. *Journal of College Student Development*, 47(1), 87-104.
- Chapman, D. W. (1981). A model of student college choice. *Journal of Higher Education*, 52(5), 490-505.
- Chen, Y., Liu, F., & Fang, C. H. (2013). Understanding the effectiveness of word-of-mouth: an elasticity perspective. *Journal of Research in Interactive Marketing*, 7(1), 57-77.
- Conard, M. J., & Conard, M.A. (2000). An analysis of academic reputation as perceived by consumers of higher education. *WCOB Faculty Publications. Paper 180*. Retrived from http://digitalcommons.sacredheart.edu/wcob_fac/180

- Dawes, P. L., & Brown, J. (2004). The composition of consideration and choice sets in undergraduate university choice: An exploratory study. *Journal of Marketing for Higher Education*, 14(2), 37-59.
- Galotti, K. M., & Mark, M. C. (1994). How do high school students structure an important life decision? A short – term longitudinal study of the college decision – making process. *Research in Higher Education*, 35(5), 589-607.
- Hearn, J. (1984). The relative roles of academic ascribed and socioeconomic characteristics in college destinations. *Sociology of Education*, 57(1), 22-30.
- Herr, P. M., Kardes, F. R., & Kim, J. (1991). Effects of word-of-mouth and product attribute information on persuasion: An accessibility-diagnostics perspective. *Journal of Consumer Research*, 17(4), 454-462.
- Hossler, D., Braxton, J., & Coopersmith, G. (1989). Understanding student college choice. *Higher Education: Handbook of Theory and Research*. Vol. V, NY: Agathon press, 231-288. Retrived from https://www.researchgate.net/publication/200031194_Understanding_Student_College_Choice
- Jackson, G. (1978). Financial aid and student enrolment. *Journal of Higher Education*, 49(6), 548-574.
- Jackson, G. (1982). Public efficiency and private choice in higher education. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 4(2), 237-247.
- Jöreskog, K. G., & Sörbom, D. (2001). *Lisrel 8: User's reference guide*. Chicago: Scientific Software International.
- Kealy, M. J., & Rockel, M.L. (1987). Student perceptions of college quality The influence of college recruitment policies. *Journal of Higher Education*, 58(6), 683- 703.
- Leister, D. V., & Menzel, R. (1976). Assessing the community college transfer market: A metamarketing application. *Journal of Higher Education*, 47(6), 661-80.
- Ming, J. S. K. (2010). Institutional factors influencing students' college choice decision in Malaysia: A conceptual framework. *International Journal of Business and Social Science*, 1(3), 53-58.
- Moogan, Y. J., Baron, S., & Harris, K. (1999). Decision-making behaviour of potential higher education students. *Higher Education Quarterly*, 53(3), 211- 228.
- Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi Kılavuzu (2016). Retrived from <http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2015/OSYS/2015>
- Price, I., Matzdorf, F., Smith, I., & Agahi, H. (2003). The impact of facilities on student choice of university. *Facilities*, 21(10), 212-30.
- Punj, GN. & Staelin, R. (1978). The choice process for graduate business schools. *Journal of Marketing Research*, 15(4), 588-598.

- Reynolds, G. L., & Cain, D. (2006). *Final report on the impact of facilities on the recruitment and retention of students*. Alexandria, Virginia, USA: APPA Center for Facilities Research. Retrived from <https://www.provost.ncsu.edu/governance/standing-committees/library/2006-2007/agendas/documents/FinalReportFacilitiesImpact.pdf>
- Schommer-Aikins, M., Duell, O. K., & Barker, S. (2003). Epistemological beliefs across domains using Biglan's classification of academic disciplines. *Research in Higher Education*, 44(3), 352-353.
- Somers, P., Haines, K., & Kene, B. (2006). Toward a theory of choice for community college students. *College Journal of Research and Practice*, 30(1), 53-67.
- Soutar, G.N. & Turner, J.P. (2002). Students' preferences for university: a conjoint analysis. *The International Journal of Educational Management*, 16(1), 40-45.
- Söderlund, M., & Rosengren, S. (2007). Receiving word-of-mouth from the service customer: An emotion-based effectiveness assessment. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 14(2), 123-136. Retrived from <http://dx.doi.org/10.1016/j.jretconser.2006.10.001>
- Tatar, E. ve Oktay, M. (2006). Search, choice and persistence for higher education: a case study in Turkey. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 2(2), 115-129.
- Tavares, D., Tavares, O., Justino, E., & Amaral, A. (2008). Students' preferences and needs in Portuguese higher education. *European Journal of Education*, 43(1), 107-122.
- Tierney, M. L. (1983). Student college choice sets: Toward an empirical characterization. *Research in Higher Education*, 18(3), 271-284.
- Wagner, K. & Fard, PY. (2009). Factors influencing Malaysian students' intention to study at a higher educational institution. *Chinese American Scholars Association, New York, New York, USA*, Retrieved 11 July, 2012. Retrived from, <http://www.g-casa.com/PDF/malaysia/Wagner-Fard.pdf>
- Yamamoto, G.T. (2006). University evaluation-selection: a Turkish case. *The International Journal of Educational Management*, 20(7), 559-569.